

מסורת הש"ס

^[א] (שירובין גג.) א. ג'מ פד, א. ס"א ל"ג, ד. וגי הערוך דאודלד פי ט"ה, ט. נד"ה זוטא פ"א, 1) (גראשית לה,

גליון הש"ס

גמרא חבוטו קברא. עיין אליה רבה א"ח סימן תקסח ס"ק ט"ו:

הגהות הב"ח

^[א] גמ' דרז טובי בר מתנה תפשיה אתא אביי כ"ל ותיבת בדיקניה ממחז: (ב) שם אית לכו חיותא א"ל אין אית לכו בסקתקי א"ל אין: (ג) שם בלא סתדי ובלא ראהי אמויה: (ד) תוס' ד"ה מלין מערתא משום דקא סבר טומאה רצועה נוקעת ועולה:

מוסף רש"י

כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה כו'. של צעל היום שומעם שם, כשהוא נא לשכ ולשון חולץ מנעלי ונותן תחת מטהו, אכל לתת תחתיה דברים אחרים גנאי הוא לו, שאמרגיל בני היות לסם (טובה בא). שני בתים. היו זה (עורבין ג.) שופריה. ויהיווי תלמי וקירון עור פניו (ב"מ פד. ועי' רש"י כתובות יז).

מוסף תוספות

א. ואמאי מסיים מערתא דבני נח. רמב"ן, וכל שהיה קודם הדיבור קודם מותו חורג בין של עובדי כוכבים בין של ישראל קיי ליה קבר בן נח. רש"י מיר נד. ב. ובס"ק דמ"ק (ה). אמרנן דאין מצינים על דבר שאינו מטמא באהל. מוס' מיר נד.

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

למדורה. שמוקפת קדירות והאם באמצע. אף כאל המפה והלחם באמצע והקערות סביב: **כל שאין תפסיה כו'**. דאמרינן צפסקים (דף קב.) אולכין תחת המטה אפי' מחופין צכלי צרול רוח רעה שורה עליהן: דרך לנעול מנעלין צימות החמה וסנדלים צימות

חזקת הבתים

למדורה וקדרות מקיפות אותה מטה של תלמידי חכמים כיצד כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה ומנעלין בימות הגשמים ושל עם הארץ דומה לאוצר בלום: ר' בנאה הוה קא מציין מערתא כי מטא למערתא דאברהם אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא א"ל מאי קא עביד אברהם א"ל גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה א"ל זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא א"ל ליעול מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא עייל עיין ונפק כי מטא למערתא דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכל הא בעינא לציוני מערתא כמדת החיצונה כך מדת הפנימית ולמ"ד^[א] שני בתים זו למעלה מזו כמדת עליונה כך מדת התחתונה א"ר בנאה נסתכלתי בשני עקיביו ודומים לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני אדם כקוף בפני אדם כקוף בפני אדם^[ב] (מעין שופריה דרב) מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ההוא אמוגשא דהוה חטיט שכבי כי מטא אמערתא דרב טובי בר מתנה תפשיה^[ג] בדיקניה אתא אביי א"ל במטותא מינך שבקיה לשנה אחריתי הדר אתא תפשיה בדיקניה אתא אביי לא שבקיה עד דאייתי מספרא וגויא לדיקניה ההוא דאמר להו חביתא דעפרא לחד בראי חביתא דגרמי לחד בראי חביתא^[ד] דאודרא לחד בראי לא הוו ידעי מאי קאמר להו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו אית לכו ארעא אמרו ליה אין אית לכו חיותא^[ה] אין אית לכו בסתרכי אין אי הכי הכי קאמר לכו ההוא גברא דשמעה לדביתוהו דקא אמרה לברתה אמאי לא צניעת באיסורא הך איתתא עשרה בני אית לה ולית לי מאבוך אלא חד כי שכיב אמר להו כל נכסי לחד ברא לא ידעי להי מינייהו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו זילו * חבוטו קברא דאבוכון עד דקאי ומגלי לכו להי מינייכו שבקא אזלו כולהו ההוא דבריה הוה לא אזל אמר להו כולהו נכסי דהאי אזלו אכלו קורצא בי מלכא אמרי איכא גברא חד ביהודאי דקא מפיק ממונא מאנשי בלא סהדי ובלא^[ו] מידי אתיותו חבשוהו אזלא דביתוהו אמרה להו עבדא חד הוה לי פסקו לרישיה ופשטו למשכיה ואכלו בישריה וקא מלו ביה מיא ומשקו ביה לחבריאי ולא קא יהבי לי דמי ולא אגריה לא ידעי מאי קא אמרה להו אמרי גיתו לחכימא דיהודאי ולימא קרויהו לר' בנאה אמר להו זרנוקא אמרה לכו אמרי הואיל וחכים כולי האי ליתיב אבבא ונידון דינא הוא דהוה כתיב באבולא כל דיין דמתקרי לדין לא שמיה דיין אמר להו אלא מעתה אתא איניש מעלמא למדוד תחלה מנפנים: **כמדא**

החילונו. שבה ג' אבות ואמהות כך מדת הפנימית. וכמאן דדריש מכפלה שני צמים זה לפניס מזה ופלוגמא דרב ושמואל היא צבידל מעברין (שירובין דף גג.): כך **מדא תפסחווה**. ודי כך צליין עליונה: **בשני עקיביו של אדם הראשון כו'**. והאי דכתיב [גראשית ג] כי עפר אתה ואל עפר תשוב הא פרכינן ליה במסכת שבת צפרק שואל (דף קג.) ומוקמינן לה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים: **שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב**. ובהשוכר את הפועלים [ג'מ פד.] פריך וליחשוב נמי ר' יוחנן ומשני הדרת פנים לא היא ליה: **אמוגשא**. מכשף: **חטיט שכבי**. חופר המתים להפשיטם בגדיהם: **אתא אביי כו'**. צבידל שהיה העובד כוכבים אוהבו: **ההוא דאמר להו**. מלווה מחמת מיתה היה ומחלק נכסיו לבניו על פיו: **חציפא דעפרא**. אני מניח לאחד מצני. ודרך חכמה אמר שלא יצינו הכל שהוא עשיר ובעל נכסים: **חציפא דגרמי**. חצית מלא עצמות: **אודרא**. מוכיח: **איה לכו ארעא**. נשמייר לכס קרקע מאציכס דאס כן היינו חציפא דעפרא. והבהמות שיש בהן עצמות זהו חציפא דגרמי: **צופסקי**. כל מיני צגדים עשויין ממוכין: **לחד צרא**. לאחד מצני אותו שיצברו צית דין: **חבוטו**. הכו הכאות על קברו. ולנסותן נמכוין שאותן שהן ממורים הן עזי פנים וילכו לחבוט: **אמר להו כולהו נכסי דהאי**. שלא רצה לחבוט על קברו של אציו שזה הוא הננוע שצבס ומסתברא דלזה אהב יותר. ויפה דן רבי בנאה דלא שייך הכא אלא שודא דדייני והיינו שודא שלא רצה לחבוט והכי נמי אמרינן גבי ההוא דאמר נכסי לטוביה כו' (כתובות דף פה.): **אזלו**. תשעה האמין: **אכלו ציה קורא**. הלשינו עליו: **אזלא דציסהו**. דרבי בנאה לנעוק אל צית המלך בלשון חכמה כדי שלא יצינו הס אלא על ידי בעלה: **ואכלו בישריה**. של עבד: **וקמלו ציה מיא**. שואצים צו מים צעורו ומשקו ציה צעורו לחבריאי לצני הישיצה: **לחכימא דיהודאי**. לרבי בנאה: **זרנוקא**. נוד של עור. וכך אמרה תייש הוה לי וגזלויה ממני ושחטוהו ואכלו את הבשר ומן העור עשו חמת ושואצין צו מים ושותין צו: **באבולא**. על דלתות השער היה כתוב כדי שילמדו משם צני אדם: **כל דיין**. המיוחד לדון דיני העיר ויזמנין דמיתקרי לדינא שתובעין אותו לדין על ממון שתובעין ממנו: **לא שמיה דיין**. ופסול לדון דכיון דלויב צנע הוא יקבל שודא:

נח.

רבינו גרשום

למדורה. שיושבין סביבה קדרות כך מניח גלוי מכאן ומכאן ומקיף קערות סביב המפה: כל שאין תחתיה אלא סנדלין בימות החמה. לפי שבימות החמה שאין טיט נועלין מנעלין ומשמרין הסנדלין עד לימות הגשמים ואותן סנדלין יהיו מונחין תחתיהן בימות החמה ולא יותר. וכן בימות הגשמים [משמרין] המנעלים לפי שאסור להניח אוכלין ומשקין וכלים אחרים תחת המטה מפני שרות רעה שורה עליהן: ושל ע"ה. שאינו מקפיד מניח הכל תחת מטהו ודומה לאוצר בלום כאוצר המאכל שמניחין בו רוב מינין: הוה מציין מערתא (אתא) היה נכנס במערה ומרה ארכה ורחבה וכמה מקום תפיסת הכוכין שבוטהו והיה יוצא חוץ על גבה מן הפתח ומכוין באיזה מקום מונחין הקברים בתוכה ומציין אותו מקום שלא יכנסו שם כהנים ויאכלו טהרות מפני שטומאה בוקעת ועולה ושאר מקום המערה שלא היו הקברים נגדה מותר לעבור על גבה: דיצר בהאי עלמא ליכא. דאינו צריך להניח מפני שרה שלא יכנס: ברמות דיוקני. שימעותו של אברהם כמות אדם הראשון: בדיוקני עצמה. של אדם הראשון. אל תסתכל שנברא בצלם של מעלה: א"ר בנאה והא בעינא ליכנס למערה שלו בשביל לצוין: אמרה לו בת קול איך את צריך כמדת החיצונה שאברהם מונח בה לפי שאברהם האדם הגדול כאדם הראשון. ולמ"ד דמערת המכפלה שזויה ככולה בית ועליה היו הכי קאמרי לר' בנאה כמדת העליונה ששם אברהם אמר להו זרנוקא. עבדא היינו בחמה ששחטו אותה ופסקו ראשה והפשיטו העור שלה ועשו ממנו נוד לשאוב בו מים מן הכור: הואיל וחכים כולי האי ליתיב אבבא. דחצי המלך: באבולא. על גב השער.

מצייין מערתא. משום ^[א] דקצר סמוס טומאה צוקעת ועולה כלאמר ככמה דוכתי וא"ת והא אין קצרי עובדי כוכבים מטמאים צאהל משום דאין קרויין אדם^[א] ואפילו רצנן דפליגי לר' שמעון (יצמות סא.) ואמרי דמטמאים צאהל מ"מ צקצר שלפני הדיבור לא מרצה לה צנויר (דף נד.) אלא לענין נגיעה^[ב] או צקצר לרצות קצר שלפני הדיבור ומקרא דכתב גבי נגיעה מרצי לה התם ויש לומר לאצרהס נקרא אדם דכתיב האדם הגדול וכן אדם הראשון ולהכי אין למעטס מקרא דאדם [נ"ע"ע מוס' יצמות סא. ד"ה קצני]:

נח

א"ל גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה א"ל זיל אימא ליה בנאה קאי אבבא א"ל ליעול מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא עייל עיין ונפק כי מטא למערתא דאדם הראשון יצתה בת קול ואמרה נסתכלת בדמות דיוקני בדיוקני עצמה אל תסתכל הא בעינא לציוני מערתא כמדת החיצונה כך מדת הפנימית ולמ"ד^[א] שני בתים זו למעלה מזו כמדת עליונה כך מדת התחתונה א"ר בנאה נסתכלתי בשני עקיביו ודומים לשני גלגלי חמה הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני אדם כקוף בפני אדם כקוף בפני אדם^[ב] (מעין שופריה דרב) מעין שופריה דרבי אבהו שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב אבינו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון ההוא אמוגשא דהוה חטיט שכבי כי מטא אמערתא דרב טובי בר מתנה תפשיה^[ג] בדיקניה אתא אביי א"ל במטותא מינך שבקיה לשנה אחריתי הדר אתא תפשיה בדיקניה אתא אביי לא שבקיה עד דאייתי מספרא וגויא לדיקניה ההוא דאמר להו חביתא דעפרא לחד בראי חביתא דגרמי לחד בראי חביתא^[ד] דאודרא לחד בראי לא הוו ידעי מאי קאמר להו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו אית לכו ארעא אמרו ליה אין אית לכו חיותא^[ה] אין אית לכו בסתרכי אין אי הכי הכי קאמר לכו ההוא גברא דשמעה לדביתוהו דקא אמרה לברתה אמאי לא צניעת באיסורא הך איתתא עשרה בני אית לה ולית לי מאבוך אלא חד כי שכיב אמר להו כל נכסי לחד ברא לא ידעי להי מינייהו אתו לקמיה דרבי בנאה אמר להו זילו * חבוטו קברא דאבוכון עד דקאי ומגלי לכו להי מינייכו שבקא אזלו כולהו ההוא דבריה הוה לא אזל אמר להו כולהו נכסי דהאי אזלו אכלו קורצא בי מלכא אמרי איכא גברא חד ביהודאי דקא מפיק ממונא מאנשי בלא סהדי ובלא^[ו] מידי אתיותו חבשוהו אזלא דביתוהו אמרה להו עבדא חד הוה לי פסקו לרישיה ופשטו למשכיה ואכלו בישריה וקא מלו ביה מיא ומשקו ביה לחבריאי ולא קא יהבי לי דמי ולא אגריה לא ידעי מאי קא אמרה להו אמרי גיתו לחכימא דיהודאי ולימא קרויהו לר' בנאה אמר להו זרנוקא אמרה לכו אמרי הואיל וחכים כולי האי ליתיב אבבא ונידון דינא הוא דהוה כתיב באבולא כל דיין דמתקרי לדין לא שמיה דיין אמר להו אלא מעתה אתא איניש מעלמא למדוד תחלה מנפנים: **כמדא**

החילונו. שבה ג' אבות ואמהות כך מדת הפנימית. וכמאן דדריש מכפלה שני צמים זה לפניס מזה ופלוגמא דרב ושמואל היא צבידל מעברין (שירובין דף גג.): כך **מדא תפסחווה**. ודי כך צליין עליונה: **בשני עקיביו של אדם הראשון כו'**. והאי דכתיב [גראשית ג] כי עפר אתה ואל עפר תשוב הא פרכינן ליה במסכת שבת צפרק שואל (דף קג.) ומוקמינן לה ההוא שעה אחת קודם תחיית המתים: **שופריה דר' אבהו מעין שופריה דיעקב**. ובהשוכר את הפועלים [ג'מ פד.] פריך וליחשוב נמי ר' יוחנן ומשני הדרת פנים לא היא ליה: **אמוגשא**. מכשף: **חטיט שכבי**. חופר המתים להפשיטם בגדיהם: **אתא אביי כו'**. צבידל שהיה העובד כוכבים אוהבו: **ההוא דאמר להו**. מלווה מחמת מיתה היה ומחלק נכסיו לבניו על פיו: **חציפא דעפרא**. אני מניח לאחד מצני. ודרך חכמה אמר שלא יצינו הכל שהוא עשיר ובעל נכסים: **חציפא דגרמי**. חצית מלא עצמות: **אודרא**. מוכיח: **איה לכו ארעא**. נשמייר לכס קרקע מאציכס דאס כן היינו חציפא דעפרא. והבהמות שיש בהן עצמות זהו חציפא דגרמי: **צופסקי**. כל מיני צגדים עשויין ממוכין: **לחד צרא**. לאחד מצני אותו שיצברו צית דין: **חבוטו**. הכו הכאות על קברו. ולנסותן נמכוין שאותן שהן ממורים הן עזי פנים וילכו לחבוט: **אמר להו כולהו נכסי דהאי**. שלא רצה לחבוט על קברו של אציו שזה הוא הננוע שצבס ומסתברא דלזה אהב יותר. ויפה דן רבי בנאה דלא שייך הכא אלא שודא דדייני והיינו שודא שלא רצה לחבוט והכי נמי אמרינן גבי ההוא דאמר נכסי לטוביה כו' (כתובות דף פה.): **אזלו**. תשעה האמין: **אכלו ציה קורא**. הלשינו עליו: **אזלא דציסהו**. דרבי בנאה לנעוק אל צית המלך בלשון חכמה כדי שלא יצינו הס אלא על ידי בעלה: **ואכלו בישריה**. של עבד: **וקמלו ציה מיא**. שואצים צו מים צעורו ומשקו ציה צעורו לחבריאי לצני הישיצה: **לחכימא דיהודאי**. לרבי בנאה: **זרנוקא**. נוד של עור. וכך אמרה תייש הוה לי וגזלויה ממני ושחטוהו ואכלו את הבשר ומן העור עשו חמת ושואצין צו מים ושותין צו: **באבולא**. על דלתות השער היה כתוב כדי שילמדו משם צני אדם: **כל דיין**. המיוחד לדון דיני העיר ויזמנין דמיתקרי לדינא שתובעין אותו לדין על ממון שתובעין ממנו: **לא שמיה דיין**. ופסול לדון דכיון דלויב צנע הוא יקבל שודא:

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח

נח